

Borbíró Andrea: Tanítóim (2022)

45 évvel azután, hogy első tanári munkahelyünkön¹ leérettségizett, 2022-ben járt nálunk *Borbíró Andrea* – asszonynevén *Tarsoly Andrea* – három gyerekével, a férje nélkül. A környéken szálltak meg. Hogy esetleg nálunk, az részükről föl se merült. Igaz, részünkről se, bár lett volna helyünk. Feleségem így is ódzkodni látszott a kapcsolatfelvételtől, bár ez a *visszahúzódó lány* az ő legelső zalaszentgróti osztályába járt. Az én érdeklődésemet *művészi adottságai* keltették föl iránta².

Röviddel látogatásuk előtt indult levelezésünk folyamán mindenre kíváncsi volt, ami *Zalaszentgrót utáni életünkben* történt. *Részletes szóbeli és fényképes beszámolókat* kért. Ittlétük egyetlen délutánján *tüzetesen megnézte kiskunmajsai élő környezetünket*, vallatta lakásunk minden „beszédeselemét”. *Figyelő szeme* többfelé járt, mint amire kérdései, megállapításai következtetni engedtek.

Látogatásuk után kértem meg arra, hogy *fesse meg 50. évfordulás párportrénkat*. Érzékelve, hogy az ő házasságuk is hasonló cipőben jár, mint akkor a miénk, azzal egészítettem ki a kérést, hogy „*belefestheti a maguk életét*” is, akár *egykori közös zalaszentgróti életletterünkkel*. 2023. januárjában, amikor *feleségem 70. születésnapja megünneplésére* készülődtünk, írta meg, hogy *készen van a kép*:

A „tanárim” helyett azt adta címéül, hogy „*Tanítóim*”, amit én az általa többször „*regényesnek*” mondott életpályánk nyomán magamban „*Tanítóim életregényé*”-re változtattam, mert a „feladatot” szellemesen, *grafikai eszközökkel, könyv alakban* oldotta meg. *Életkönyvünk befelé fordul*, jelezve, hogy annak *teljes tartalma rejtve* maradt, és csak a *kifelé forduló fedőlaptörténet* volt megismerhető számára (is). A *címoldalra az én arcképem* helyezte. Érzékeltetve, hogy ennek az életregénynek az alaptörténeit én „*okoztam*”. A hátoldalra, mint „*háttérerő*”, a *feleségem képe* került.

¹ Zalaszentgrót, Béri Balogh Ádám Gimnázium. 1976–1979.

² Én rendeztem meg diákkori rajzaiból, festményeiből élete első, s tán azóta is egyetlen tárlatát a gimnáziumban.

Ez utóbbival kell folytassam, hisz *a női arcképben egyúttal önmagát is megrajzolta*. Első ránézésre feltűnt: szót fogadott nekem abban, hogy *ne csak rólunk szóljon* a mű. Ez a kép legalább annyira ő, mint amennyire a feleségem. Sőt nemcsak ők ketten, hanem *a nő egyáltalán*. A szemek, a céltudatos koncentrációra utaló, *merev arcbarázdák* a csókra s minden „*bű-/bá-*”-ra³ kész – (el)hallgatás(ok)ra is összepréselt – *asszonyi száj* körül legalább *kettejüké*.

A szemek az enyéimtől eltérő irányba és magasságba emelkednek. Ha nem is álmodozva, mégis *valami elvont, nevenincs-messzeségbe, tér- és időbeli távolokba* vágó lélekről árulkodnak. Pedig *szép szadai villánk* tetőgerincének a magasából tekintenek valahová, még ennél a *szép és előkelőnek tűnő* élettérben élhető életnél is *magasabbra* révedve. Oda, ahol „*magas táblákban*”⁴ *a tárgyiasíthatatlan női vágyak örök szelei* fújnak...

A háttérből *diófaág kigyózik* elő, hatalmas leveleivel mintegy *fogyul ejtve, keretbe fogva*, s egyben mégis megkoszorúzni akarva ezt *a mindenkori jelenben sohasem igazán jelen levő* arcot, amelyet Andrea arra a helyre tesz, ahol különös történetű, valóságos diófánk⁵ állt „*a szadai időkben*”. Az előtérbe nyúló diófaág végén *három kinyílt burkú dió*, mindkét asszony három-három gyermekét jelképezve, amint épp készülnek „*lehullani*”, a kapun kiperegni, megtermő – de törzssel-gyökerekkel *földhöz kötött* – *águk* képviselőjében a saját *külön életük* felé „*világgá menni*”.

Hogy mindez *kapunézet*, egy „*belül-kívül-szabály*” vezérelte *határlátomás*, azt Andrea a villakapu *kigyózó-kacsaringó vasmintáinak* és közepső, *stabilizáló zárelemének* az alkalmazásával közli velünk. *A díszes vaspántok a diófaágnak is korlátot szabnak*. Itt csak *a felpattant burookban ülő diótermés meg az eltítkolt álmok előtt szabad az út*. A *vaskarikák* – a nő legfőbb férfihívogató, „*erogén zóna*”-jával, a nyakkal együtt – *magát a női fejet is keretbe szorítják*, amitől a szemek messze révedő pillantása még hangsúlyosabb.

Igaz, *a férfi fejét is hasonló vaskeret fogja* körül, de innen a szemek *nem fölfelé, a tárgyaltan, megfoghatatlan magasságokba* néznek, hanem előre, *embermagasságban*, a vele szembenézőre, *a mindenkori megteendőkre* tekintve. A *vasabroncs* ugyanakkor *szorosabb*, hisz fölül a kopaszodó koponyára ér, az áll alatt azonban olyan közel van „*masnizva*”, hogy ebben a helyzetben *csak szóttanul lehet* kötelességet teljesíteni. *A férjfejet befogó karikával egybekapcsolva* egy másik, *kisebb vaskarika egy ódon tanyaházat* keretez. Ez *a nevezetes csólyosi tanya* eredeti képe⁶.

A ház előtt *a tanyató vize* fodroz. Semlyékéltető kiöntésében *a család legendás Rémusz kuvasza* lefetyel, visszariasztva keszeget, pontyot, kárászt a langyos sekélyből a hűvös mélybe. Jelül annak, hogy *ezen az alföldi tanyán is élet van megint*, mert ahol kutya van, ott természetfelelős ember, háziállat, termésre szelődülő föld is van, vagy lesz hamar. A parton és a víz színén *a „vad” élet jelei látszanak*: gyékény, tavirózsa. De *a tervező férfiszem* egyebet is lát már az előtte elterülő birtokon.

A parton, és – avagy ezzel együtt – a szadai villakapu mellett az *értelmiségi élet csodált jelképei* állnak, mind a férji, mind a feleségi oldalon: íróasztal-féle és ülőalkalmatosság-gyanús bútordarabok.

³ E *bő(séges)* gyökcsaládhoz olyan szavaink tartoznak, mint a *bősz, bosszú, boszorkány, a baj, báj, bánat, bánt, a bűvöl, bűn, büntet...*(Lásd még: *Hermányos Mária: GYÖK-erek*. 2018:35;187–194.)

⁴ *Simai Mihályt*, középkorai költőtanáromat, öregkori jóbarátomat, *legszebben író kortárs költőnk*et idézve („Magas táblákban fúj a szél...”)

⁵ Amikor a szadai telket vettük 1987-ben, még olyan picinyke volt, hogy az első kaszavágások egyikével levágtam a gazban. Csak mikor eldőlt, láttam meg, hogy kisdíófa. „Mankóhoz” kötöttem, locsolgattam, óvtam, s mire 2006-ban elköltöztünk onnan, már a tetőgerincig ért. Ha ott maradunk, belőle készült volna a koporsóm...

⁶ Erről *szabatosan* magyarul és németül: Győri-Nagy Sándor–Nagy Gergely: *Teremtés-szeletünk MÖF-EKI Tájbirtok/Landschaftsgut... Csólyospálos*. MÖF-EKI/Renovabis, Kiskunmajsza, 2011., ill. *szabad asszociációkkal* a női szerkesztésű, szóbeli családi legendáriumban.

Ismét csak *a művész jelképteremtő leleményét* dicsérve: alig eldönthetően, hogy „*még a kapun, korlátokon belül*”-e, vagy már ezeken kívül, *a szabadban*... Köztük emelkedik, egyben *az életkönyv vaskos gerinceként*, a szadai kapu két szárnyának összezárt keretvasa: egy *fatörzsszerű oszlop*. Ez az egyetlen elem, amelyhez képest eldönthető, hogy *melyik oldalon társul tartalmasabban a szabadság fogalmával az értelmiségi létjelkép*.

Ugyanakkor ennek a *fő zárelemnek az oszlopszerűsége tovább fonja* ezt a nem egyszerű jelképet. Mert *úgy záróelem ez, hogy egyben tartóoszlop is*. Hogy mi mindent tart (össze), később még látjuk. Rajta *szőlőinda* fut végig, *szép, karéjos levelekkel* ugyan, de *termés nélkül*. Sehol egy szőlőfürt! Felületesen szemlélve itt is kacskaringós vasminták tűnnek föl, ám pontosabban szemügyre véve az *én keresztnevem betűit* rajzolják ki, fölülről lefelé sorjázva a buja életkavalkádban: „*Sándor*”.

A „*buja életkavalkád*” azonban egyértelműen *a kép női oldalán a sűrűbb*. Ám nem csak a *téruraló diófamotívum* termékenység-jelképe okán. Térkitöltőnek hat, de mégsem elsősorban az, a *nádas*, amely ide „*valószínűtlenül*” *a férfieldali tórol* átkerült. Ez az „*a nádas*”, amelyet én *Szada utáni életünkbe „valóságosan is” átültettem zombói, tanyasi gyerekkorom teréből*. Andrea újfent *remek jelképpalkotó érzékel* értelmezi ezt a *markáns tájszocializációs élményközeget* úgy, amelynek világa a *férj felől* páros életünk kezdetétől döntő erővel áthatott a *városi feleség mindenkori mozgásterébe*.

De van ennek más olvasata is. Ez ismét *a művész különlegesen tágas lélektani-kulturális háttere* felé mutat. A magyar kultúra jelképtanában a *víznek* kitüntetett szerepe van. *Népdalainkban* egyértelmű *szerelemszimbólum*, *népmeséinkben* még ennél is összetettebb *termékenységjelkép*, nem is szólva itt külön *keresztény hitjelképeink* vízhez kapcsolódó „*örök élet/örök halál*” jelentéseiről. *Anyanyelvünk* rendkívül kiterjedt „*vizes gyökrendszere*” úgy illeszkedik egy „*nemzetközi*”, a világ nyelveit átfogó, hatalmas *kultúrjelentés-hálóba*, hogy az *a Földön élhető lét egészét* átszövi. Nemcsak a „*víz*”-től a latin „*vīta*”-ig (=élet!), hanem *a földben/nedvben eltemetődő, termő élettől a szakrális megújulásig*⁷.

Aki bennünket ismer, az *az én arcképemet hitelesebbnek* fogja találni, mint a feleségemét. Egyetlen dologban lát „*hamisítást*”, ez pedig *a fülem*. Nemcsak a *méretei*, hanem az *állásuk* is különös. Elálló, vastag füleimről katonakorom szókimondó férfitársaságában nemegy jóemlékű csúfnevet kaptam, ám talán mégis túl nagyok itt a *valóságos arányokhoz* képest. Lehet ez a férjükből előbb-utóbb kiábránduló, *örök annakareninák fülnagyító látása*⁸ is. Csakhogy az egyik inkább *a föld és a víz, az asszonyi térbe áttevődött nádas* (és nem is annyira az asszony) *felé*, a másik inkább *oldalra, a paraszti múltból fennmaradt tanyaház iránt, és előre*, mintegy *a jövőbe* hallgatódik.

A majsai házunk folyosóján függő *Flüe-i Szent Miklós-kép* inspirálhatta ezt a megoldást. Andreaéknak is lelkendeztem erről a „*nagyfülű*” szentről, aki tőlünk, mai közkeresztényektől eltérően nem azért könyörgött, hogy *az Úr-Isten hallgasson meg minket*. Akik még olyat sem atallunk kérni tőle, hogy a *nevünkben álljon bosszút* az ellenfeleinken, *büntesse meg*, a kedvünkért *betegítse, nyomorítsa meg* őket, *vegye el az életüket*, amelyet nyilván *nem céltalanul* adott nekik. *Nikolaus von Flüe* azt tanította, hogy végre *nekünk kéne meghallanunk a Teremtő Isten akaratát*, amelyet *földbe-vízbe, levegőbe, tájba, növénybe, állatba, embertársainkba, házasségeinkbe, gyermekeinkbe* fogalmazott.

⁷ A „*nád*” neve ennek a *nedves* gyökhalónak a tagja, mint Zalazentgróton a *Nadas*-pataké is. Lásd még: Győri-Nagy Sándor: *Magyar mesemise az élet és a halál vizéről*: <https://www.youtube.com/watch?v=4FYvFxs1Ads>

⁸ *Lev Tolsztoj* sokszorosan félreértett és félremagyarázott regényében az asszony akkor kezdi „*látni*” a *férje „testi-lelki hiányosságait*”, amikor a lelkében megéri a *másik férfi iránti vágy*, és elhagyni készül a családját, hogy majd az új kapcsolatban is utolérje a „*független nőt*” mindenüvé kísérő *beteljesületlenség-érzés, a boldogtalanság*.

A fotót 60. születésnapomra a *Passau-i püspökség* akkori környezeti referensétől, *Sepp Rottenaicher* bajor barátomtól kaptam, akit pár éve a *Magyar Köztársaság arany érdemkeresztjével* tüntettek ki sokféle magyarságsegítő fáradozásáért⁹. Maga a szobor *Niederalteichban*, a „Földnépe” katolikus mozgalom Népfőiskolájának udvarán áll, és hallgatódik bele onnan – *jelképesen túlméretes füllel* – a *Teremtésbe*, s mindabba, amit a *Teremtő* üzenhet nekünk, embereknek, akik *szégyenletes magabiztossággal tévelygünk* az Ő teremtett világában:

Andrea alkotásán csak az én nevem fölfedezése után kezdi keresni a szemlélő *Janka* nevét is. Nem egyszerű meglelni. Lassacskán aztán összeáll ez is, de *vízszintes síkban*. Úgy keresztezi az én nevem függőlegesét, hogy betűi közül a legkisebb a közös: a „*n*”. Érdemes tudni, hogy a magyar hangképzési érzetjelentések betűjelei közt a „*m*” mellett a „*n*” a *legegyszerűbb tapadásérzet*, a *legtermészetesebb összetartozás* jelölője¹⁰. Nem vélem, hogy Andrea még ebben az „*apokrif*” nyelvészetben is járatos, és ebbéli ismereteiről árulkodna a tény, hogy épp *itt illesztette keresztte* a nevünket. Sokkal inkább az *intuitív művészi szerkesztés* telitalálatának tartom. Olyannak, mint amilyenek kritikusi fejtegetését *Arany János* a maga híres „*Gondóta a fene!*” legyintésével intézte el.

Ráadásul a „*Janka*” név *mindent átfog*, ami házasságunk történetében közös volt vagy *eredménynek* tekinthető: az *én nevemet*, a *szadai házat*, a *csólyosi tanyát*. Ugyanakkor előttem a *kiürült csólyosi tanyatáj* az egyetlen, ám *szétfolyónak ható perspektíva*. Andrea „*nyugalmas*”-nak nevezte, bár a férfiarcot mégis inkább a *gondterheltség*, az *aggodalom*, a *töprengés* ráncai barázdálják. A női arc simább, és külön figyelemre méltó, hogy a *női fejen nem látszanak a szót fogadni hivatott fülek*, s ezt a *fejet úgy fedi a haj*, mintha *külső – leginkább maskulin értelmi – hatások elleni védősisak lenne*. Itt jön a *nádas!* Pereme a *vízzel (!) teli tónak*, mely *tőlem nyúlik át Jankáig*, a kortárs női álmoknak innen is *határt szabva*, de egyben a *nőiséggel adott termékenységnek megvalósulási keretét biztosítva*.

⁹ Lásd: Sepp Rottenaicher laudációja: Győri-Nagy Sándor: *Rottenaicher Sepp – magyar örökség*. 2018. MÖF-EKI Archivum, Kiskunmajsa.

¹⁰ Minderről bővebben lásd: Győri-Nagy Sándor: *Kulturjelentések nyelviesülése: a hang és az érzet, a gyök és a képzet*. 152–173. In: *Életünk*. Vas Megye Önkormányzatának irodalmi, művészeti és kritikai folyóirata, Szombathely, 2011/3–4. sz.

E kultúrtudási háttér híján a kép női és férfioldala közt látvány-aszimmetriáit éreznénk. A férfi mintha légritka térben volna, s mintha rögeszmésen csak feladatokat látna maga előtt. A nőt csupa szép övezi. Mellette ott a gyönyörű, „koóskárolyos” szadai villa, mellettem „csak” az 1970-es évekbeli tanyarombolást magában túlélte, vénséges tanyaház. Az asszony oldalán van a *termő diófaág a három dióterméssel*, mintha azokhoz a nőkkorszak férfijának köze se lenne. Korjellemző, hogy nőtársaink „gyerekeink” helyett jobbára kisajátító egyes szám 1. személyű birtokraggal említik őket. Körülöttem vad életjelek, talán megváltó feladatként. S mert élővilágbeli szövetségeseikkel, mint a népmesékben, mégis csak jóban járó királyfi volnék... Vagy legalább jóságos öreg király, aki életében megjárta népmeséink kegyetlen három próbáját, a közben megvénült királykisasszonyért¹¹ is...

Akárhogy nézzük: női kép ez a javából. Pontosabban: jelenkori nőkép az életről. A felszínen azzal az ön- és férfiszemlélettel, amely legalább annyira a képet értelmező szemlélőé, mint valamennyire magáé az alkotóé is. Amelyről, tegyük hozzá gyorsan, nem a nő tehet, hanem elsősorban a kor. A nőt lényegében színről-színre és legvégül Madách is fölmenti „Az ember tragédiájá”-ban. A főbűnös ebben is a Sátán – a bennünk lakozó sötét erő¹² – szakadatlan működése a világban: a 20. század elejétől elszabadult „-izmusok”: a fasizmus, a kommunizmus, a liberalizmus. Ezek a gyökerükben rokon ideológiák építették föl azt a feminizmust, amely a „férfi trónfosztását” készítette elő és hajtotta végre a civilizált társadalmakban, hogy mindkét nemet a saját céljainak vethesse alá.

Eleinte még eltúrta – bár már kezdetben is meghamisította – a férfit-nőt házasságban egymáshoz rendelő szerelem szakrális lényegét, és aláásta a két nem egymást-becsülését azzal, hogy elvette tőlük önmaguk és a másik szakrális küldetésének tudatát. Ezzel nemcsak eleve megghiúsította a két „emberfél” válhatatlan testi-lelki egyesülését földi céljaikban és utódaikban, hanem egyúttal „elválaszthatóvá” tette őket mindezek ellenére „jogilag” is. Pedig a szerves kultúrák hit-jelrendszerei sokféleképpen kódolták a férfi-nő kapcsolat szentségi jellegét.

E konokul nyomuló, sötét ideológiáknak egyénileg mind kevésbé látszik lehetségesnek ellenállnunk. Még azok is képtelennek tűnnek erre, akik úgy tudják, hogy ők maguk függetlenek ezek a hatásaitól. Tudatalattijuk, meggyőződéseik, cselekvéseik tanúsítják, hogy valójában mindannyian ezeken a tudati vágányokon járunk, s a szabadulásnak egyelőre nem sok az esélye. Minden zsenialitása mellett a tudatos és tudattalanult civilizációs korszellem bennünk létéről tanúskodik Andrea „párképe” is.

A nő ma zömmel a férfi anyagi vívmányait tekinti vívmánynak, ám egyben közösnek is. A szellemieket leginkább afféle elvont és hiábavaló szórakozásnak tartja. Erre számos igazolást ad neki a civilizáció története. Hányszor rombolták le egyetlen legyintéssel vagy tollvonással a férfi művét csak a mi életünkben? Gondoljunk a „buta tanyasi paraszt” tájkímélő, gyermeket felelős munkára, a munka tiszteletére nevelő tanyagazdálkodásának a szétrombolására¹³, a családfők városi munkahelyekre „terelésére¹⁴”, majd onnan a „rendszer-váltás”-sal tömeges munkanélküliségbe, alkoholizmusba, öngyilkosságba, lecsúszásba taszítására. Tudjuk, mire vezetett mindez a párhuzamos kortudatban.

Ezzel a házasság immár több nemzedék óta öröklődő és egyelőre feloldhatatlan ellentmondását sikerült Andreának megragadnia, melyen áll vagy bukik a szerelem mellett a házasságot egybentartó kölcsönös, valódi megbecsülés. Tanítói élete és saját asszonyi tapasztalatai alapján a házasságot

¹¹ Győri-Nagy Sándor: *Környezeti Kommunikáció I-II.* Kiskunmajsa, MÖF/EKI, 2010. „Népmeseközléstan” rész a II. kötetben. Gödöllő, 2004.

¹² A német nyelv ugyanezzel a „sötét gyökkel” képi az „árnyék” jelentésű szót: *Schatten*.

¹³ Győri-Nagy, Sándor: *Streusiedlungen in Ungarn: – verlorene Tradition?* St. 41–44. Agrarische Rundschau, Wien, Nr. 4/2003.

¹⁴ József Attila kísért ebben is, világháború előtt és után: „... a gondra bátor, okos férfit, ... mint állatot, terelni értik...” (Hazám, 1937)

életcélu, közös keresztnek lát(tat)ja. Ennek (el)viselése is közös feladata a kétnemű embernek, ha mindkettő egyenként és együtt alkalmas erre. Minket Andrea ilyennek talált. Ezt sejteti az alkotás általa adott címe is, hiszen a tanár csak valamilyen tantárgyat, a tanító azonban életet tanít.

Végül tartozom neki személyesen is még valamivel. S mert kultúrokológusi pályámon sok-sok olyan emberrel találkoztam, akik iránt *életteljesítményük hasonló nagyrabecsülést* ébresztett bennem, mint iránta, itt mondom el. Köztük sokan voltak olyanok, akik *„végigdolgozták”* az életüket valamilyen *„szakmában”,* s közben *„sikeresen”* vagy *kevésbé „sikeresen” helyt álltak a családban:* gyermekeket neveltek, s *„jól-rosszul eldőlték”* a házastársukkal is. Nyugdíjasként aztán elkezdtek festegetni, verseket, regényeket írni. *„Alkotni”,* ahogy a kormédia szerint hitték, pedig *addig is alkottak, csak másképp.* Őket *„helyi alkotók”*¹⁵-nak neveztem, mert *nem törekedtek* arra, hogy *emberi-művészi jelentőségüket* nagyobb kör is meglássa, mint saját élőkönyvetük.

A *tülekedést* meghagyták azoknak a *„művészek”-nek,* akik közt természetesen *valódi művészek,* óriások is voltak és vannak. Csakhogy a *„főfoglalkozású”* avagy *profi művésztömeg is csak „tömeg”:* *arctalan egyenmassza,* mely engedelmesen belesimul a művészképző húsdarálóba, és amit ott el kell fogadnia az *„értékesüléshez”,* a képzőművészetben például a *nonfiguratív* semmit, azt *„valósítják meg”,* mint *„művészi gondolatot”.* Ezzel egyben *hazudnak* maguknak is, és döntő életkérdések előtt toporgó, tanácstalan világunkban *becsapják, félrevezetik embertársaikat,* ahelyett, hogy *segítenének.*

Andrea a korkavaró, beteg *„mobilitás”* ellenére *„helyben”* maradt, és ezzel a *„helyi alkotók”* körébe tartozhatna. De nem nyugdíj után kezdett alkotni. *Alkotott egész életében, a szó minden értelmében.* Nem *„amatőr”,* hanem *ízíg-véríg művész.* Azzal az Isten-áldotta tehetséggel, mint a népmesék, a népdalok névtelen alkotói. Még szerencse, hogy nem jutott be annak idején a profi művészképzőbe, hisz akkor tán *elhihetette volna, hogy ebből kell megélnie,* s talán ma *érdektelen nonfiguratív festő, embermegvető „grafikusművész”* lenne. Hál’ Istennek, nem az lett.

Elárulom: amikor megküldtem neki *„jóváhagyásra”* ennek az írásnak az első fogalmazványát, megpróbált lebeszélni arról, hogy *„vele foglalkozzam”.* Ez adta a végső lökést arra, hogy igenis foglalkozzam vele. *A pity emberke, a senki-művész nagyon szereti, ha szárnyára kapja a hírnév, mint a forgószél az üres nylonzacskót.* A valódi *Ember* ugyanúgy nem kedveli a vizsgálódást, ahogy a lelkes teremtmények zöme is félrehajtja a fejét, lesüti a szemét a méregető tekintet elől. Nem azért, mert ne állná meg, ha kéne, hanem mert *ő jobban ismeri önmagát, s nem kedveli a hamis képet.*

Andreát sem akartam arra készíteni semmi módon, hogy elkezdje *szavakkal megmagyarázni,* amit *ő lélekkel és kézzel* csinált. Az igazi művészet nem fordítható le *„magyarázó szavakra”,* még a szóbeli művészet se, pláne a képi! Ez az írás sem ezzel a céllal született. Nem is elsősorban az ő részére. Neki csak annyiban, hogy egy *emberi* (zárójelben írom, nehogy hivatott félreértők félreért/es/sék: *nőemberi*) élet méltó visszaigazolást nyerjen azért, hogy *helyt állt a földi küldetésben* a csábítások, hiúságok és önmaga gyengeségei ellenében. Ezzel pedig nem *„csak”* emberi példát adott, hanem művészt is azoknak, akik *emberek és művészek is akarnak, s tudnak lenni egyszerre.*

Győri-Nagy Sándor, Kiskunmajsán, 2023.01.22-én,
a Magyar Kultúra Napján.

¹⁵ Lásd a *MÖF Európai Kommunikációs Intézet* és a *Kiskunmajsai Városi Könyvtár* ilyen című közös rendezvénysorozatát 2008 és 2010 közt, ill. több korábbi és későbbi írásomat *helyi lapokban* (Szadai Szó, Új Kun-Majsa, Zsombói Hírmondó).